

Nr 36

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. samt till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång; given Stockholms slott den 12 januari 1962.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås höjning av de ersättningar, som av allmänna medel utgår till vittnen m. fl.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående
ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 10 juli 1947 angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Då ersättning till vittne skall utgå av allmänna medel, skall resekostnadsersättning bestämmas enligt lägsta reseklassen i allmänna resereglementet samt med iakttagande i tillämpliga delar även i övrigt av föreskrifterna i samma reglemente. Ersättning för kostnad till uppehälle må utgå allenast i den mån vittnet kan antagas få vidkännas sådan kostnad och må för varje dag beräknas till högst *tio* kronor eller, om utgift för nattlogi åsamkas vittnet eller domstolen eljest i särskilt fall med hänsyn till omständigheterna så prövar skäligt, till högst *aderton* kronor. I ersättning för tidsspillan må vittne tillerkännas högst *trettio* kronor om dagen. Sådan ersättning må dock ej utgå, med mindre anledning förekommer att vittnet går miste om inkomst eller eljest lider ekonomisk förlust. Har vittne för att kunna inställa sig nödgats anlita bistånd av vårdare el-

Då ersättning till vittne skall utgå av allmänna medel, skall resekostnadsersättning bestämmas enligt lägsta reseklassen i allmänna resereglementet samt med iakttagande i tillämpliga delar även i övrigt av föreskrifterna i samma reglemente. Ersättning för kostnad till uppehälle må utgå allenast i den mån vittnet kan antagas få vidkännas sådan kostnad och må för varje dag beräknas till högst *tjugo* kronor eller, om utgift för nattlogi åsamkas vittnet eller domstolen eljest i särskilt fall med hänsyn till omständigheterna så prövar skäligt, till högst *trettioåtta* kronor. I ersättning för tidsspillan må vittne tillerkännas högst *femtio* kronor om dagen. Sådan ersättning må dock ej utgå, med mindre anledning förekommer att vittnet går miste om inkomst eller eljest lider ekonomisk förlust. Har vittne för att kunna inställa sig nödgats anlita bistånd av vårdare el-

¹ Senaste lydelse av 1 § se SFS 1953: 75.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ler annan, må ersättning efter en-
handa grunder beräknas även för
dennes inställelse.

ler annan, må ersättning efter en-
handa grunder beräknas även för den-
nes inställelse.

Vad nu — — — — — 36 kap. 8 § rättegångsbalken.

*Denna lag träder i kraft den 1 juli
1962.*

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367)
om fri rättegång

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Har part — — — — — meddelas honom.

<p>Om synnerliga skäl föreligga, må utöver resekostnaden <i>traktamentsersättning</i> tillerkännas parten med högst <i>tio</i> kronor för varje dag, som erfordras för resan och vistelsen vid domstolen.</p>	<p>Om synnerliga skäl föreligga, må utöver resekostnaden <i>traktamente</i> tillerkännas parten med högst <i>tjugo</i> kronor för varje dag, som erfordras för resan och vistelsen vid domstolen.</p>
---	---

Vad i — — — — — ärftliga egenskaper.

Har part — — — — — för utgifterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

¹ Senaste lydelse av 4 § se SFS 1958: 643.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 december 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om *ändring av bestämmelserna om ersättning av allmänna medel åt vittnen m. m.* samt anför.

I skrivelse den 27 september 1960 har presidenten i Svea hovrätt efter överläggning med övriga presidenter i rikets hovrätter och i enlighet med samtligas uppfattning hemställt om utredning av frågan om ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. i syfte att åstadkomma en skälig höjning av nu medgivna ersättningsmaxima. Med anledning härav har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria i detta ämne. Sedan promemorian har varit föremål för remissbehandling, anhåller jag nu att få upptaga de i promemorian behandlade spörsmål, som är av beskaffenhet att böra underställas riksdagen.

Gällande bestämmelser

Jämlikt 36 kap. 24 § rättegångsbalken äger *vittne* rätt till ersättning för nödiga kostnader till resa och uppehälle samt för tidsspillan efter vad rätten prövar skäligt. *Målsägande*, som höres i anledning av åklagarens talan, samt *sakkunnig*, som höres på begäran av part utan att vara förordnad av rätten, äger på grund av stadgandena i 20 kap. 15 § och 40 kap. 19 § rättegångsbalken rätt till ersättning i samma hänseenden som vittne.

Regler om vem som har att utgiva ersättning till vittne meddelas bl. a. i 36 kap. 24 § rättegångsbalken. Ersättning till vittne, som åberopats av enskild part, skall enligt detta lagrum utgivas av parten. Har rätten i dispositivt tvistemål eller mål om ansvar för brott, som ej hör under allmänt åtal, självmant inkallat vittne, utgives ersättningen av parterna solidariskt. I övriga fall skall ersättningen utgå av allmänna medel. Enahanda regler gäller enligt rättegångsbalken beträffande ersättning till målsägande, som höres i anledning av åklagarens talan, och sakkunnig, som höres på begäran av part utan att vara förordnad av rätten (20 kap. 15 § och 40 kap. 19 §). En viss avvikelse från rättegångsbalkens regler om vem som har att utgiva ersättning till vittne, målsägande och sakkunnig stadgas i lagen om fri rättegång. Då

part åtnjuter fri rättegång, skall nämligen enligt 3 § sagda lag kostnad för bevisning, som ej har förebragts utan skäl, utgå av allmänna medel, om kostnaden enligt lag skall utgivas av parten eller av parterna solidariskt.

För de fall, då gottgörelse till vittne skall utgå av allmänna medel, har givits närmare bestämmelser i 1 § lagen den 10 juli 1947 angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. (vittnesersättningslagen). Jämlikt detta stadgande skall *resekostnadsersättning* till vittne bestämmas enligt lägsta reseklassen i allmänna resereglementet samt med iakttagande i tillämpliga delar även i övrigt av föreskrifterna i samma reglemente. Ersättning för *kostnad till uppehälle* må utgå allenast i den mån vittnet kan antagas få vidkännas sådan kostnad och må för varje dag beräknas till högst 10 kronor eller, om utgift för nattlogi åsamkas vittnet eller domstolen eljest i särskilt fall med hänsyn till omständigheterna så prövar skäligt, till högst 18 kronor. I *ersättning för tidsspillan* må vittne tillerkännas högst 30 kronor om dagen. Sådan ersättning må dock ej utgå, med mindre anledning förekommer att vittnet går miste om inkomst eller eljest lider ekonomisk förlust. Vad sålunda stadgats om vittne, skall enligt 3 § i lagen även gälla målsägande, som höres i anledning av åklagarens talan, samt sakkunnig, som icke har nämnts av rätten. Nyssnämnda ersättningsmaxima har fastställts 1953.

De i vittnesersättningslagen angivna maxima har betydelse även i andra fall än då fråga är om rättegång inför domstol. Då person, som höres under förundersökning i brottmål, enligt därom meddelade regler är berättigad till gottgörelse av allmänna medel för sin inställelse, gäller sålunda, att ersättning för kostnad till uppehälle och ersättning för tidsspillan icke må utgå med högre belopp än den hörde skulle ägt uppbära, om han hörts som vittne vid domstol och varit berättigad till ersättning av allmänna medel för inställelsen (1 § kungörelsen den 26 september 1947 om ersättning av allmänna medel till personer, som höras under förundersökning i brottmål). Ett annat exempel på ersättningsreglernas tillämplighet utanför rättegång erbjuder stadgandet i 30 § lagen om nykterhetsvård.

Vittne äger enligt 36 kap. 25 § rättegångsbalken rätt att i *förskott* erhålla ersättning för kostnader till resa och uppehälle. Förskottet skall erläggas av den som enligt 36 kap. 24 § har att utgiva ersättning till vittnet. I mål, där part åtnjuter fri rättegång, skall förskottet utgå av allmänna medel, om förskottet enligt lag skall utgivas av parten eller av parterna solidariskt (3 § lagen om fri rättegång). Enligt 2 § kungörelsen den 10 juli 1947 med bestämmelser angående vissa kostnader vid domstol äger den som av rätten eller åklagaren kallats till vittne vid domstol erhålla förskott för kostnad till resa från den plats där han vistas och tillbaka till denna, beräknat enligt lägsta reseklassen i allmänna resereglementet samt med iakttagande i tillämpliga delar även i övrigt av föreskrifterna i samma reglemente. Kan det antagas, att vittnet kommer att få vidkännas särskild kostnad för uppehälle, äger han erhålla förskott å ersättningen härför med högst 10 kronor om dagen. Enahanda förskottsregler gäller för målsägande, som höres i an-

ledning av åklagarens talan, samt sakkunnig, som icke har nämnts av rätten (20 kap. 15 § och 40 kap. 19 § rättegångsbalken, 3 § lagen om fri rättegång samt 5 § nyssnämnda kungörelse).

Part som åtnjuter fri rättegång är stundom berättigad till ersättning av allmänna medel för sin inställelse. Har sådan part ålagts att infinna sig personligen vid rätten, må han sålunda enligt 4 § lagen om fri rättegång tillerkännas gottgörelse av allmänna medel för resekostnad enligt lägsta reseklassen i allmänna resereglementet, om han finnes ej själv kunna svara för kostnaden. Föreligger synnerliga skäl må utöver resekostnaden traktamentsersättning tillerkännas parten med högst 10 kronor för varje dag, som erfordras för resan och vistelsen vid domstolen. Samma ersättningsregler är tillämpliga, då part, som åtnjuter fri rättegång, i börds- eller faderskapsmål inställer sig för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper.

Hovrättspresidenternas framställning

I förutnämnda skrivelse framhålles, att de ersättningar av allmänna medel, som domstol äger tillerkänna vittne, visat sig vara otillräckliga. Detta gäller såväl traktamentsersättningar som ersättningar för förlorad inkomst eller annan ekonomisk förlust. Enligt skrivelsen är det uppenbart, att från år 1953, då de nu gällande beloppen fastställdes, löne- och prisnivån har stigit så mycket, att en ny höjning är synnerligen påkallad. De traktamentsersättningar som nu kan utgå till vittne är så låga, att de icke täcker skäligena kostnader för vittnets uppehälle. Härigenom betungas särskilt sådana vittnen, som kallas att vittna på stort avstånd från hemorten och icke kan undvika utgifter för mat och logi. De största olägenheterna torde, enligt vad som framhålles i skrivelsen, uppkomma genom att de ersättningsbelopp, som kan medgivas för förlorad inkomst eller annan ekonomisk förlust, är alldeles för låga. Vid bestämmandet av dessa belopp har visserligen beaktats, att maximiersättningen lätt tenderar att bli normalersättning och att det därför måste göras en avvägning, som i en del fall icke medger full ersättning för de verkliga kostnaderna. Det torde dock ha varit avsett, att ersättningsbeloppen åtminstone i flertalet fall skall motsvara förlusten för den som drabbas av löneavdrag vid uteblivande från sitt arbete eller som måste skaffa ersättare i sitt arbete. Efter en redogörelse för vissa lönestatistiska uppgifter, delvis avseende år 1957, uttalas i skrivelsen, att endast ett mindretal lågavlönade på billig dyrort kunde vid denna tid få sin förlust ersatt. Med hänsyn till att statistiken redovisar genomsnittliga värden, har man enligt hovrättspresidenternas mening att räkna med att i en hel del fall vittnets förlust blir ännu större än som kan utläsas ur statistiken. Härtill kommer, att löneutvecklingen efter år 1957 ytterligare har ökat skillnaden mellan den verkliga förlusten och ersättningsbeloppet. Även om man anser, att vittnesersättningar bör hållas låga, kan det enligt hovrättspresidenternas mening icke anses rimligt, att vittnen i den utsträckning som nu

sker måste vidkännas direkta utgifter för sitt vittnesmål. Detta innebär i realiteten, att vittnen nödgas bidraga till rättegångskostnader, som bör åvila det allmänna eller parterna. Det torde därför vara påkallat, att vittnesersättningarna snarast höjes. Härvid torde även böra övervägas att anknyta maximibeloppen för traktamente till lägsta klassen i allmänna resereglementet, varigenom en bättre anpassning till fortsatta ändringar i den allmänna prisnivån skulle vinnas. På grund av det anförda föreslås i skrivelsen, att frågan om ersättning av allmänna medel till vittnen med flera utredes i syfte att åstadkomma en skäligen höjning av de högsta medgivna ersättningsbeloppen.

Departementspromemorian

Efter en redogörelse för äldre bestämmelser och förarbetena till nu gällande regler anføres i promemorian rörande ersättning, som av allmänna medel utgår till vittne:

Vad först angår *ersättningen för vittnets uppehållskostnad* är denna för närvarande maximerad till tio kronor om dagen för normalfall och aderton kronor om dagen för specialfall. Till specialfall hänföres i första hand det fall att vittnet fått vidkännas utgifter för nattlogi. Såsom framhållits i hovrättspresidenternas framställning, är en höjning av dessa maxima nu erforderlig. Härvid kan det i förstone synas ligga närmast till hands att låta vittnestraktamentenas maxima sammanfalla med vad som vid varje särskild tidpunkt utgår i traktamente enligt lägsta traktamentsklassen i allmänna resereglementet. Härigenom skulle en mera automatisk anpassning till fortsatta ändringar av levnadskostnaderna kunna vinnas. Såsom departementschefen uttalat vid 1953 års ändring i vittnesersättningslagen, kan emellertid en sådan anordning vara ägnad att undanskymma principen, att ersättning till vittne skall bestämmas efter den kostnad, som vittnet i det konkreta fallet kan antagas faktiskt få vidkännas för sitt uppehälle. Denna princip är av den betydelse, att det är önskvärt att den framträder i lagen med största möjliga klarhet. Den hittills begagnade ordningen att med fixerade maximum angiva de latituder, inom vilka ersättningen må fastställas, torde därför böra bibehållas. Å andra sidan är också angeläget, att dessa latituder bli så bestämda, att de lämna tillräckligt utrymme för en tillämpning av sagda grundprincip och att ersättningen i det enskilda fallet således verkligen kan anpassas efter de faktiska kostnader, som skäligen varit påkallade. Om detta mål skall uppnås, lär i betraktande av nuvarande levnadskostnader ersättningsmaxima få undergå en tämligen avsevärd höjning. Icke minst i sådana fall, då vittnet i och för vittnesmålet nödgas vara borta från sin hemort större delen av en dag eller längre tid, medger de nuvarande maxima ofta icke på långt när, att vittnet erhåller full kompensation för sina utgifter för kost och logi. Särskilt med tanke på sådana fall torde maximum för normalfall lämpligen kunna sättas till tjugokronor om dagen och maximum för specialfall till trettioåtta kronor om dagen. En sådan höjning innebär bl. a., att den vid vittnesersättningslagens tillkomst rådande relationen mellan traktamentena i allmänna resereglementets lägsta traktamentsklass och vittnestraktamentenas maxima i huvudsak återställs.

Ersättningen för tidspilan är avsedd att vara en gottgörelse för inkomstbortfall och annan ekonomisk förlust, som åsamkas vittne genom inställelsen vid rätten. Enligt vittnesersättningslagen utgår icke sådan ersättning,

med mindre det finnes anledning antaga, att vittnet verkligen lider ekonomisk förlust. Ersättningen är i nämnda lag maximerad till trettio kronor om dagen. Detta maximum bestämdes 1953. Sedan dess har den allmänna lönenivån så stigit, att dagsförtjänsten för mycket stora medborgargrupper numera väsentligt överstiger trettio kronor. Såsom hovrättspresidenterna anför, är därför en höjning av maximum även här påkallad. Ett med hänsyn till rådande inkomstförhållanden lämpligt maximum synes vara femtio kronor om dagen. En dylik höjning av maximum torde framför allt få praktisk betydelse i fall, då inställelsen inför domstolen tager hela arbetsdagen eller större delen därav i anspråk för vittnet.

I promemorian påpekas, att en höjning av maxima för ersättning, som utgår av allmänna medel till vittne, på grund av stadgandet i 3 § vittnesersättningslagen automatiskt leder till en motsvarande höjning av ersättningsmaxima för *sakkunnig*, som ej har nämnts av rätten, samt *målsägande*, som höres i anledning av åklagarens talan. Vidare framhålles i promemorian, att en uppräknig av maxima enligt vittnesersättningslagen likaledes på grund av stadgandet i 1 § i förutnämnda kungörelse den 26 september 1947 medför en motsvarande ändring av maxima för ersättning till *person som höres under förundersökning* i brottmål.

Slutligen föreslås i promemorian, att maximum för *traktamentsersättningen till part med fri rättegång* nu höjes från tio till tjugo kronor om dagen samt att det i administrativ ordning bestämda maximibeloppet för *förskott* till vittne m. fl. för särskild uppehållskostnad likaledes höjes från tio till tjugo kronor om dagen.

Yttranden

Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av Göta hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Övre Norrland, riksåklagarämbetet, statskontoret, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges landsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Svenska polisförbundet, Sveriges advokatsamfund, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund. Riksåklagarämbetet har överlämnat yttranden från statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Det i promemorian framlagda förslaget har i sin helhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Övre Norrland, statskontoret, statsåklagaren i Stockholm, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges landsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Sveriges advokatsamfund, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund*. Även *Göta hovrätt* ansluter sig i stort sett till förslaget.

Riksåklagarämbetet, statsåklagaren i Malmö och Svenska polisförbundet har tillstyrkt promemorians förslag i vad angår traktamentsersättningen men förordat eller ifrågasatt en större höjning av maximiersättningen för tidsspillan. *Statsåklagaren i Göteborg* har icke godtagit promemorians för-

slag vare sig beträffande traktamentsersättningen eller i fråga om ersättningen för tidsspillan.

I två remissvar beröres närmare frågan om en anknytning av vittnes-traktamentets maximum till traktamentsersättningen i allmänna resereglementets lägsta traktamentsklass. *Statsåklagaren i Göteborg* förordar en sådan anknytning. Härigenom skulle, framhåller statsåklagaren, vittnes-traktamentet komma att automatiskt anpassas till ändringar i levnadskostnaderna. Med hänsyn till regeln i 1 § vittnesersättningslagen, att ersättning för kostnad till uppehälle endast må utgå i den mån vittnet kan antagas få vidkännas sådan kostnad, finner statsåklagaren det i promemorian anförda skälet mot en anpassning av vittnes-traktamentena efter resereglementet icke äga nämnvärd betydelse. *Riksåklagarämbetet* hävdar på denna punkt en motsatt uppfattning. På de skäl som har anförts i promemorian mot en anknytning av traktamentsersättningen till allmänna resereglementets bestämmelser och då det, även om en sådan anknytning genomföres, likväl skulle bli erforderligt att tid efter annan ompröva maximibeloppet beträffande ersättningen för tidsspillan, anser ämbetet, att promemorians förslag i denna del bör godtagas.

Vad angår ersättningen för tidsspillan framhåller *riksåklagarämbetet*, att maximibeloppet bör bestämmas så, att möjlighet föreligger även på något längre sikt att i det stora flertalet fall utge full ersättning för inkomstbortfall. Ämbetet anser därför, att beloppet bör höjas i samma mån som maximiersättningen för uppehälle. Med hänsyn härtill och till önskvärldheten av att undvika alltför täta författningsändringar förordar ämbetet, att maximibeloppet för tidsspillan fastställas till 60 kronor om dagen. *Statsåklagaren i Malmö* intar i huvudsak samma ståndpunkt. *Statsåklagaren i Göteborg* föreslår, att maximibeloppet för tidsspillan bestämmas till 100 kronor per dag. En ersättning med endast 50 kronor om dagen motsvarar en årsinkomst av cirka 15 000 kronor. Enligt statsåklagarens mening finnes ingen rimlig anledning att låta vittne med högre årsinkomst lida förlust genom vittnesförhöret och därigenom bidra till rättegångskostnaderna. Farhågorna för att maximibeloppet också skall bli normalersättning är knappast berättigade, om beloppet maximeras till 100 kronor per dag, men kvarstår, om det sättes så lågt som till 50 kronor om dagen. Även *Svenska polisförbundet* anser den föreslagna höjningen vara otillräcklig.

Å andra sidan ifrågasätter *Göta hovrätt* om icke den i promemorian förordade höjningen av maximibeloppet för tidsspillan kan vara för stor. Där-est ersättning för tidsspillan i likhet med vad som gäller i fråga om gottgörelse för uppehälle och resekostnader skulle anses vara icke skattepliktig inkomst, förefaller det hovrätten obehövt att höja maximiersättningen i den utsträckning som har föreslagits i promemorian.

I några yttranden upptages vissa bevisfrågor till diskussion. *Göta hovrätt* framhåller inledningsvis att, om maximigottgörelsen för tidsspillan höjes till 50 kronor om dagen, ersättningsbeloppen i framtiden kan bli förhållandevis höga. Hänsyn främst till den slutligt betalningsskyldige kräver,

att ersättningarna hålles inom rimliga gränser. Det kan dock enligt hovrättens mening icke ifrågakomma att såsom oeftergivligt villkor för ersättning för tidsspillan uppställa att bevis om förlusten förebringas. I flertalet fall kan förvisso en uppgift av den ersättningskrävande tagas för god. Om det på vittneskallelsen anges, att vittnet vid inställelsen bör vara beredd att om så erfordras styrka den förlust, som uppkommer till följd av inställelsen, torde oberättigade krav kunna avvisas. *Statsåklagaren i Stockholm* uttalar, att en skärpt prövning från rättens sida rörande den ekonomiska förlust, som vittnet uppger sig ha lidit, blir påkallad, om maximibeloppet höjes på föreslaget sätt.

Föreningen Sveriges stadsfiskaler framkastar tanken på införande av en vittneslön, som skulle utgå oberoende av faktiskt liden förlust. Föreningen gör gällande, att vittnes ersättningsanspråk ej sällan efterlämnar en känsla av att en undersökning av det berättigade i anspråket skulle vara motive-rad. En begränsad schablonmässigt utgående ersättning, förslagsvis 20 kronor, till varje vittne för presumerad ekonomisk förlust skulle enligt föreningens mening eliminera de största olägenheterna med nuvarande system och underlätta handläggningen av ersättningsfrågan. Föreningen tillägger, att en sådan ordning skulle få stor betydelse särskilt för polismän, som ofta tvingas inställa sig för vittnesmål på sin fritid och därför icke lider ekonomiskt avbräck i sitt ordinarie arbete.

Departementschefen

Vittnen och vissa andra personer, som höres i rättegång eller under förundersökning i brottmål, är för sin inställelse berättigade till ersättning för nödiga kostnader till resa och uppehälle samt för tidsspillan efter vad rätten prövar skäligt. Ersättningen skall i vissa fall utgå av allmänna medel. Därvid kan enligt nu gällande regler ersättning för kostnader till uppehälle utgå med högst 10 kronor om dagen i normalfall och 18 kronor om dagen, därest inställelsen föranlett utgift för nattlogi eller eljest mera speciella omständigheter föreligger, samt ersättning för tidsspillan med högst 30 kronor för varje dag.

De angivna maximibeloppen har fastställts år 1953. Med hänsyn till den ändring av levnadskostnaderna och den inkomstutveckling, som har ägt rum sedan dess, är en höjning av beloppen nu påkallad. Förslag härom har framlagts i en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria och har vunnit allmän anslutning vid den remissbehandling, som promemorian har undergått. Remissorganen har även med endast få undantag godtagit de nya maximibelopp, som har föreslagits i promemorian, nämligen för kostnader till uppehälle 20 kronor om dagen i normalfall och eljest 38 kronor om dagen samt för tidsspillan 50 kronor per dag. Även jag finner de föreslagna beloppen lämpligt avvägda och vill förorda förslagens genomförande.

I ett remissyttrande har ifrågasatts att ge vittne rätt till gottgörelse för inställelsen oberoende av om denna har förorsakat vittnet ekonomisk för-

lust. Detta spörsmål synes mig emellertid vara av den principiella natur, att det icke lämpligen bör upptagas till prövning i det mera begränsade sammanhang, varom nu är fråga.

Vad härefter angår den traktamentsersättning, som under särskilda förutsättningar kan utgå till part med fri rättegång, föreslås i promemorian en höjning av ersättningsmaximum från 10 till 20 kronor per dag. Även i denna del kan jag ansluta mig till promemorians förslag, som härutinnan tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissorgan.

De lagändringar, som erfordras för att genomföra de föreslagna höjningarna av ersättningsbeloppen, torde böra träda i kraft med ingången av budgetåret 1962/63. Frågan om den anslagshöjning som i anledning härav erfordras kommer jag att anmäla i anslutning till statsverkspropositionen för nämnda budgetår.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats bifogade förslag till

1) *lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.; samt*

2) *lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång¹*

Föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över ifrågavarande lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ulla Larsson

¹ Förslagen, som är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här utslutits.

Utdrag ur protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 januari 1962.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 8 januari 1962 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 1 december 1961, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.* och *lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av lagbyråchefen L. Fredlund.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Birgitta Liljefors

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,⁵ LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 12 januari 1962 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 1 december 1961 remitterade förslagen till

1) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Med förmälan att förslagen av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att förslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Larsson